

Bir Hekimin Anıları

Rahmi Dirican

*Kocaeli Üniversitesi Yayınları No: 132,
3. basım, 352 s., Kocaeli 2004*

Rahmi Dirican Hocamızı çok yararlandığım "mufasal" Toplum Hekimliği (Halk Sağlığı) (Uludağ Üniversitesi Basımevi 1993) kitabı ile tanıdım. 4-7 Mayıs 2004'te, Bursa'da toplanan VI. Aile Hekimliği Kongresi'nde elime geçen 'Bir Hekimin Anıları', önceliği Edirne'li arkadaşlarımızın hazırladığı Millis ve Wil-lard raporları çevirisinden aldı: Hem bize aitti, hem de raporlar değil, anılar söz konusuydu.

Kitap, ele aldığı yakın tarihimiz kadar üzücü ve sar-sıcı: 226. sayfada şu satırları görüyoruz: "... ile bir yıl-ğın sorunlarım oldu. Anılarımın bundan sonraki bölü-münün büyük kısmı bu sorunları anlatmak ve irdele-mekle geçecektir." Böylece kitabın üçte biri doğrudan bir kişiyle çatışmaya ayrılmış oluyor. Yazarımı sonsuza dek temsil edecek kitapta çatışmaya, hiç sevmediğimiz bir insana bu kadar çok yer ayırmak gerekir mi? İşte so-run bu. Bu çatışma kültürü ve katılımın kişisel olmadı-ğın, toplumumuzun yakın geçmişine damgasını vurdu-ğunu söylemek hakkaniyet icabı. Bu da bize nereden geldiğimizi ve işimizin ne kadar zor olduğunu gösteriyor.

Kitap, sağlık tarihimizin boşluklarını dolduracak önemli tanıklıklar içeriyor:

- 1945-52 Tıp Fakültesinde öğrencilik dönemi: "Uy-gulamalı derslerin çoğu yararsız; pratisyen hekimlerin değil, uzmanların karşılaşacağı sorunlara ağırlık verili-yor." (s.45)

- 1955'te Mesudiye Hükümet Hekimliği: Fakültede değinilmeyen hususları, emrim altındaki sağlık memur-rundan öğreniyorum." (s.83) "Tıp Fakültesinde bu çok basit uygulamayı göstermeyen hocalarımız, bir yıl-ğın karmaşık ameliyatı uzaktan seyrettirerek bizi eğittikleri-ni zannetmişlerdi." (s.84)

- "Cumhuriyetin ilk yıllarında (tıp fakültesinden) ye-ni mezun (olan), en az altı ay, deneyimli bir hekimin ya-

nında çalışmadıkça kamu görevine atanamazdı. Sonrala-rı hangi akıllı bu uygulamayı ortadan kaldırdı bilemiyo-rum." (s.85)

1957'de Hıfzısıhha Okulunda eğitime başlamasını eğitim için İngiltere'ye gidişi, sosyalleştirme çalışmaları, Fişek ve Doğramacı ile ilişkileri izliyor;

- "Bildiğim kadarıyla Hocam (Fişek) Ankara'daki tıp mensuplarına istatistiğin yerini ve önemini anlatan ve öğrenmek isteyenlere öğreten ilk hekimdir." (s.148),

- "John Hopkins Üniversitesi'nin maddi ve bilimsel desteğiyle koordinatörlüğünü yürüttüğüm 'Türkiye'de Sağlık İnsangücü' araştırması 1968'de İngilizce yayın-landı, Türkçe yayınlanması için çabam sonuçsuz kal-dı." (s.151)

- "Bu olay bana, Sağlık Bakanlığının neden başarılı bir hizmet sunamadığının ipuçlarını verdi: Fişek'in mü-steşar olduğu bakanlıkta, (Ana ve Çocuk Sağlığı Genel Müdürü) Muş'a, eğitici bir denetim için değil, uygulama-ları baltalamak için gelebiliyordu. Sonraki yıllarda, kimi bakan ve genel müdürlerin yanısıra tıp fakültesi öğretim üyelerinin de daha yararlı başka bir sistem önermeden sosyalleştirmeyi yozlaştırmak için çalıştıklarını gör-düm." (s. 155)

Dirican Erzurum Tıp Fakültesi'ne atandıktan sonra, Köy Ebe Okul Müdürlüğü'nü de üstleniyor:

- "...Tonguç'un 'iş içinde, iş aracılığıyla, iş için eği-tim' ilkesini uygulamaya karar verdim." (s.170) "...son sınıf öğrencilerinin ebelerle birlikte iki ay yaşayarak de-neyim kazanmalarını gerçekleştirdim. 1969'da müsteşar denetime geldiğinde "Bu öğrenciler uygulamalarını has-tanede yapacaklar" emrini verdi. Ben de Ebe Okulu Müdürlüğünden istifa ettim." (s.171)

Muzaffer Akyol, Ayşe Baysal, Yıldız Tümerdem bu renkli anılara serpiştirilmiş yıldızlar gibi.

Keşke kitapta kişisel çatışmalardan çok, sosyalleştirme'ye karşı tutumların, bu en şekillenmiş reform çabasının başarısızlığının (hocanın Toplum Hekimliği kitabının 551-2. sayfalarında 7 madde olarak sıralanan) nedenlerinin analizine yer ayrılıysaydı: Ül-kemizde, projelerin hayata geçirilmesini engelleyen nedenlerin saptanarak bertaraf edilmesi herşeyden önemli görünüyor.